

جمع‌آوری، شناسایی و ارزیابی صفات در مورفوتیپ‌های دو توده روز

کوتاه پیاز خوراکی

خدادادی، محسن^۱، حسن میوه‌چی لنگرودی^۲ و سیدهادی موسوی فضل^۳

۱ مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر ۲ مرکز تحقیقات کشاورزی بوشهر ۳ مرکز تحقیقات کشاورزی خوزستان

پیاز خوراکی (*Allium cepa* L.) به عنوان یک سبزی مهم و با دارا بودن توده‌های بومی جایگاه ویژه‌ای از نظر تولید و مصرف در کشور دارد. میزان تولید سالانه پیاز خوراکی در کشور بیش از ۱/۴ میلیون تن و سطح زیر کشت آن حدود ۴۷ هزار هکتار است. امروزه توده‌های بومی جایگاه ویژه‌ای از نظر تولید و مصرف در کشور دارد. میزان تولید سالانه پیاز خوراکی در کشور بیش از ۱/۴ میلیون تن و سطح زیر کشت آن حدود ۴۷ هزار هکتار است. امروزه توده‌های پیاز خوراکی ایرانی به دلیل نبود برنامه منظم خالص سازی و عدم رعایت فواصل ایزولاسیون در مزارع بذری و اختلاط با دیگر ارقام دارای تنوع صفات بوده و لذا شناسایی و ارزیابی مورفوتیپ‌های مختلف توده‌ها ضرورت دارد.

این تحقیق در سه سال زراعی (۱۳۷۷-۱۳۷۹) در ایستگاه‌های تحقیقاتی برازجان و بهبهان جهت مطالعه و ارزیابی صفات در توده‌های پیاز خوراکی محلی سرکره برازجان و محلی بهبهان اجرا گردید. به این منظور ابتدا در سال ۱۳۷۷ مورفوتیپ‌های مختلف این توده‌ها از مناطق مختلف کشت آنها جمع‌آوری و پس از بررسی دقیق آنها از نظر شکل و رنگ پوست سرخ تعداد هفت مورفوتیپ در برازجان و ۱۲ مورفوتیپ در بهبهان گزینش شدند. سپس در

سال زراعی ۱۳۷۷-۱۳۷۸ اقدام به بذرگیری از مورفوتیپها گردید. در ادامه بذور مورفوتیپها در سال زراعی ۱۳۷۸-۱۳۷۹ در خزانه کشت و پس از تهیه و انتقال نشاء وضعیت رشد و تولید محصول آنها در یک طرح یک عاملی بر پایه بلوک‌های کامل صادفی با ۷ و ۱۲ مورفوتیپ در چهار تکرار مطالعه شدند. در طول دوره رشد یادداشت‌برداریهایی لازم انجام و صفات عملکرد، درصد بولتینگ، درصد دوقلویی، قطر سوخ، وزن تک سوخ و تعداد حلقه مورد تجزیه آماری قرار گرفتند. در برازجان ضرایب همبستگی بین صفات و معادله رگرسیون چند متغیره مرحله‌ای خطی بین میانگین عملکرد و صفات مورد نظر محاسبه و نتایج نشان داد که بالاترین اثر مستقیم صفات بر روی عملکرد مربوط به صفت تعداد حلقه در سوخ (۰/۹۳۵۵) و پایین‌ترین اثر مستقیم مربوط به درصد دوقلویی و قطر سوخ بوده که ضرایب آنها به ترتیب ۰/۰۷۴۵- و ۰/۰۹۴۳- می‌باشند. در بهبهان نیز نتایج نشان داد که از میان مجموع صفات بیشترین میزان تاثیرگذاری بر عملکرد محصول مربوط به صفت قطر سوخ بود. از نتایج این تحقیق می‌توان در برنامه‌های آتی اصلاح توده‌ها با لحاظ صفات شاخص موثر بر عملکرد محصول استفاده نمود.